TVARSLIAVOS PARUOŠIMO TALKA KAUNE 1939 METAIS: L.D.K. BIRUTĖS D-JOS C.V. PIRM. M. TUMIENĖ, SANITARIJOS SEKCIJOS PIRM. S. OŽELIENĖ, L.K. MOT. D-JOS PIRM. M. GALDIKIENĖ, ŠAULIŲ MOTERŲ ATSTOVĖS L. DAINAUSKIENĖ, VALEIKIENĖ IR KITOS

koncertui — baliui surengti talkon pasikvietė karininkų žmonas. Po šios sėkmingos talkos gen. gyd. Nagevičiui ir Ramovės v-bai kilo nauja idėja suburti visas karininkų žmonas į naują karininkų šeimų Moterų draugiją, kuri ir buvo įkurta 1925 m. kovo mėn. 25 d. Į ją įsijungė ir Moterų komitetas su savo ''turtu'' — 3000 litų ir sudarė kariams ligoniams ir invalidams globoti sekciją. Sekcija veikė savarankiškai, koordinuojama centro valdybos. Ji surengė 3 laidas 3 mėn. greitosios pagalbos gailestingųjų seserų kursus Karo ligoninėje, dr. Žemguliui vadovaujant. Kursų seniūnė buvo Leokadija Dainauskienė, ilgametė Šaulių Moterų Centro Valdybos narė ir Sanitarinės sekcijos vedėja. Kai kurioms moterims tai pravertė išeivijoje, gaunant darbą.

Kilus II-jam pasauliniam karui, sekcija surengė visą ciklą priešcheminės apsaugos 3 mėn. kursus, kuriuose dėstė žymieji Vytauto Didžiojo Universiteto profesoriai, chemijos bei medicinos daktarai. Taip pat Karo Sanitarijos viršininko paraginta, sekcija ėmė ruošti medicininę tvarsliavą pagal Karo ligoninės vyr. chirurgo dr. J. Žemgulio nurodymus. Į talką, ruošiant tvarsliavą, atėjo kitų organizacijų atstovės ir studentės. Po trijų mėn. uolaus darbo išaugo 18 didelių dėžių tvarsliavos, didelis kiekis lovoms baltinių, antklodžių, kojinių ir pirštinių. Ir 1939 m. lapkričio mėn. 28 d. įvyko iškilmingas tvarsliavos perdavimas, dalyvaujant kariuomenės vadui gen. S. Raštikiui, Krašto Apsaugos ministerijos atstovams, Ramovės valdybai ir beveik visoms Kauno įgulos skyrių birutininkėms. Gražūs kariuomenės vado ir Karo Sanitarijos viršininko padėkos žodžiai buvo atpildu už gerai atliktą įsipareigojimą Tėvynės gynėjams.

Deja, neteko Lietuvos kariams pasinaudoti šiais darbo vaisiais, prasidėjęs karas, rusų ir vokiečių okupacija užvertė Nepriklausomos Lietuvos gyvavimo paskutinį lapą.

PLUOŠTAS PRISIMINIMŲ APIE MANO SVAINĮ KOMPOZITORIŲ K.V. BANAITĮ 1951 — 1963 METAIS

IRENA BANAITIENĖ

Į Ameriką atkeliavau 1951 metais su dviem nepilnamečiais vaikais — Ginte 14 m. ir Donatu 8 m. Mano vyras dėl silpnos sveikatos kartu su mumis imigruoti negalėjo. Atvykusi į New Yorką pirmą kartą po aštuonių metų nesimatymo, vėl sutikau savo vyro brolį Kazimierą Viktorą Banaitį. Jis į JAV buvo iškviestas jau 1949 m. entuziastingo muzikos mėgėjo K. Strumskio, paskatintas visuomenės veikėjo P. Narvydo ir talkinamas J. Ginkaus. Jie sutvarkė visus reikalingus formalumus ir pasirūpino išlaikymu, net pianiną išnuomavo. Netrukus buvo suorganizuotas ir penkių asmenų komitetas, kur kiekvienas pasižadėjo skirti kas mėnesį po dešimt dolerių kompozitoriui paremti. Tačiau komitetas greit iširo, ir šalpos našta vėl atiteko jo iškvietėjams. Dar buvo bandyta suorganizuoti kompozitoriaus pagerbimą, kad surinktų kiek lėšų įsikūrimo pradžiai.

Pradžioje K.V. Banaitis gyveno Union Ave., bet neilgai, nes to namo gyventojai pradėjo reikšti nepasitenkinimą, kad kompozitorius neduoda ramybės skambindamas naktimis. Reikėjo susirasti kitą butą. Persikėlė gyventi pas p. Karpavičių, ankstybesnės emigracijos lietuvį, 310 Chauncey Street, taipogi Brooklyne. Laiks nuo laiko su savo vaikais atlankydavau svainį šiame bute, kur jis nuomavosi mažą, neapkūrenamą kambarėlį. Tačiau ir visas butas per žiemą būdavo šaltas, nes jo savininkas, našlys, mažai būdavo namuose, tad nebuvo kam rūpintis kuru. Ilgoką metų dalį K.V. Banaitis šiame bute dieną ir naktį vilkėdavo paltu, skrybėle, pakakline, su pirštinėmis. Beje, pradžioje, K.V. Banaitis buvo pakviestas diriguoti vietiniam operetės chorui ir vyrų oktetui "Aidai". Be to, jis dar turėjo savo piano studiją. Po keletos mėnesių, jis pasitraukė iš dirigento pareigų ir atsidėjo kūrybiniam darbui. Nepaisant nepalankių gyvenimo sąlygų, K.V. Banaitis išeivijoje buvo neįtikėtinai kūrybingas: suharmonizavo du liaudies dainų leidinius, kūrė operą "Jūratė ir Kastytis" ir t.t. Dėka lietuvių kultūros remėjų K.V. Banaičio harmonizuotos liaudies dainos tapo išleistos ir prieinamos visiems. Kompozitorius visada su pagarba paminėdavo mecenatų prelato P.M. Juro ir dr. Biežio vardus.

K.V. Banaitis, įsikūręs Brooklyne, daugiau niekur nekeliavo. Vengė tolimesnių kelionių. Gal todėl, kad kartą, prikalbintas K. Strumskio, vyko su juo automobiliu į Massachusets. Pakelyje užklupo pūga. Visai sutemo. Nieko aplinkui nesimatė. Kitas automobilis iš užpakalio trenkė į K. Strumskio vairuojamą automobilį. Nuo šio sutrenkimo K.V. Banaitis ilgai negalėjo laisvai pasukti sprando. Gal šis sutrenkimas ir buvo jo negalavimų priežastimi. Už šią katastrofą K. Strumskis išrūpino K.V. Banaičiui šiokią tokią kompensaciją iš draudimo įstaigos.

Prisimenu dar 1951 metų pavasarį. Mūsų šeimos globėjas Pranas Narvydas suorganizavo išvyką į Prospect parką. Pasiėmėm kartu ir K.V. Banaitį. Buvo pats gėlių žydėjimas. Bevaikštinėdami pasimetėm, tik vėliau atradome jį besvajojantį prie vandens lelijų, įsižiūrėjusį į nepaprasto grožio žiedus. Jis tada prasitarė: "Kadaise esu sukomponavęs dainą apie vandens lelijas jų visai nematęs . . . " Visą laiką turėjome saugotis kad vėl nepasimestume, nes kompozitorius labai mėgo gamtą, ilgai stoviniavo prie žydinčių gėlių vainikų. Tikriausia gėlių spalvos ir formos veikė jo muzikinius jausmus.

Dažnam kildavo mintis, kaip jis galėjo pragyventi vien iš pianino pamokų. Juk jo piano studija nebuvo pakankamai plati. Turėdavo maždaug iki dešimties mokinių per savaitę. Pradžioje už pamoką imdavo po du dolerius, vėliau po tris. Tačiau piano studija ir buvo jo pagrindinis pragyvenimo šaltinis. Tiesa, gyveno jis labai kukliai. Neturėjo gražių baldų, nei nuosavo pianino, nei prašmatnių drabužių. Betgi jis niekad nesiskųsdavo. Visada buvo optimistas, gyveno šia diena, turėjo sveiko sąmojaus ir džiaugėsi savo laisve. Jaunimas sakydavo mano vaikams: "Koks įdomus tas jūsų dėdė. Labai įdomu su juo pasikalbėti." Ir tikrai, jis, kad ir vyresnio amžiaus, suprato jaunuosius, žinojo apie ką su jais kalbėtis, mokėjo su jais juokauti.

Kai 1953 m. tame name, kur aš buvau įsikūrus, atsirado laisvas butas antrame aukšte, aš su savo šeima persikėliau į jį, o savąjį pirmame aukšte užleidau K.V. Banaičiui. Nelengva buvo jį įtikinti, kad keltųsi į tą naują butą. Tačiau jis pats pamatė, kad ligos atveju bus geriau gyventi arčiau giminių. Ir taip vieną dieną p. Šukys, artimiausias jo kaimynas, savo automobiliumi atgabeno K.V. Banaitį į 377 South 4 Street, Brooklyne. Pundas gaidų, knygų ir šiek tiek drabužių, tai ir buvo jo